

23.5.2025

VN/35922/2023

Sosiaali- ja terveysministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi sekä asiakasmaksuasetukseen ehdotettavista muutoksista

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on pyytänyt valtiovarainministeriöltä (VM) lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta, jonka mukaisesti ensihoitopalveluun sisältyvät sekä muut nykyisin Kelan sairaankuljetuksina korvaamat ambulanssikuljetukset siirtyisivät 1.1.2027 lähtien täysin hyvinvointialueiden järjestämis- ja rahoitusvastuulle ja niiden rahoitus tulisi jatkossa pääosin valtiolta. Hyvinvointialueille säädettäisiin mahdollisuus periä kuljetuksista hieman nykyistä sairausvakuutuslaissa säädettyä omavastuuta korkeampi asiakasmaksu. Uudistuksen toteuttamiseksi valtion kannalta kustannusneutraalisti sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksen vakuutettujen rahoitusosuutta korotettaisiin ja vastaavasti valtion rahoitusosuutta alennettaisiin.

Asiakasmaksujen määrät sekä asiakasmaksuihin liittyvät käyttövarat ja tulorajat sidottaisiin jatkossa hyvinvointialueiden hintaindeksiin, ja indeksitarkistukset tehtäisiin vuosittain. Lisäksi korotettaisiin maksua, joka voitaisiin periä tietyistä peruuttamattomista käynneistä ja palveluista, sekä laajennettaisiin maksun soveltamisalaa.

VM pitää esitettyjä muutoksia kannatettavina ja esittää jatkovalmisteluun muutamia ehdotuksia etenkin hallituksen esityksen taloudellisten vaikutusten kuvaamiseen sekä rahoituksen kohdentamiseen liittyen.

Valtiovarainministeriön huomiot

Suhde talousarvioesitykseen

Hallituksen esityksellä on yhteys vuoden 2026 valtion talousarvioon. Esityksen luvussa, joka käsittelee suhdetta talousarvioesitykseen, arvioidaan ehdotettujen käyttämättä jääneiden palvelujen maksun muutosten lisäävän hyvinvointialueiden asiakasmaksutuloja yhteensä 1,5 miljoonaa euroa vuonna 2026, mikä vähennettäisiin hyvinvointialueiden rahoituksesta. Lisäksi todetaan, että ehdotetuilla uudistuksilla olisi vaikutusta myös vuoden 2027 talousarvioesitykseen. Kuvaus on suppea ja VM esittää, että osiota tulisi tarkentaa sekä vuoden 2026 että 2027 osalta.

Taloudelliset vaikutukset

Hallituksen esityksessä kuvataan kattavasti hyvinvointialueisiin kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia. Esityksessä on tunnistettu, että hyvinvointialueille aiheutuu uudesta järjestämistehtävästä kustannuksia muun muassa päätöksentekoon, tietojärjestelmämuutoksiin ja tiedonhallintaan liittyen. VM toteaa, että mikäli lausuntokierroksen ja muun selvittelytyön pohjalta pystytään antamaan luotettava arvio esityksen suorista kustannusvaikutuksista hyvinvointialueille edellä kuvattuihin muutostarpeisiin liittyen, tulisi niiden sisältyä esityksen taloudellisiin vaikutuksiin.

Esityksen mukaan vuosittain tehtävän asiakasmaksujen määrän muutoksen määrittämisessä käytettäisiin VM:n ennustetta tulevan vuoden (indeksin muutosvuosi) hyvinvointialueiden hintaindeksin arvosta. Esitys on kannatettava, jotta asiakasmaksujen osuus kustannuksista säilyy samansuuruisena kustannustason muuttuessa. Hyvinvointialueindeksiä sovellettaessa on syytä käyttää samaa VM:n kansantalousosaston laatimaa ennustelukua, jota käytetään hyvinvointialueiden rahoituksessa. Taloudellisissa vaikutuksissa (s. 35) esitetty taulukko 2 kuvaa esitettyjen indeksimuutosten ennakoitua vaikutusta asiakasmaksutuloihin pitkällä aikavälillä. Esitystapa on vaikeaselkoinen. Taloudellisten vaikutusten konkretisoinniseksi voisi olla tarpeen esittää muutos kaaviona, jossa asiakasmaksutulojen arvioitua kehitystä kuvataan nykytilan säilyttämistä ja esitettyä muutosta verraten.

VM kiinnittää huomiota myös siihen, että hallituksen esityksen viranomaisvaikutuksia käsittelevässä osiossa tunnistetaan, että esitetty muutos vähentäisi siirtymäkauden jälkeen ratkaisutyötä Kelassa ja tästä muutoksesta aiheutuva toimintamenojen säästö olisi arviolta 0,7 miljoonaa euroa vuodessa. Tätä vaikutusta ei kuitenkaan tunnisteta taloudellisten vaikutusten osiossa ja vaikutuksia tulisi tarkentaa tältä osin.

Ehdotukset jatkovalmisteluun

Hallituksen esityksessä Kelan korvausten lakkauttamisen perusteella tehtävän rahoituksen siirron alueellisessa kohdentamisessa on hyödynnetty hyvinvointialueiden rahoitusmallin terveydenhuollon tarvetta (painoarvo 85 %) sekä asukastiheyttä (painoarvo 15 %) kuvaavia kertoimia. Esityksessä todetaan, että kohdentamisen painotuksen tarkkaa toteuttamista tulaaan tarkastelemaan valmistelun edetessä.

VM kiinnittää huomiota siihen, että hyvinvointialueiden rahoituslaissa säädettyjä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen määräytymistekijöitä on tarkoitus päivittää mm. THL:n tutkimukseen perustuen vuoden 2027 alusta lähtien. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskuntaan keväällä 2026. Näin ollen taulukossa 4 esitetyt aluekohtaiset vaikutukset voivat vielä muuttua.

VM kiinnittää huomiota myös siihen, että ambulanssi- ja kuljetuspalvelujen käyttö ja kustannukset eivät jakaudu tasaisesti hyvinvointialueiden välillä. Pitkien etäisyyksien alueilla kustannukset nousevat korkeammiksi. Näin ollen on tärkeää, että rahoitus kohdennetaan siten, että se vastaa syntyviä kustannuksia alueellisesti. Terveystenhuollon palvelutarve ja asukastiheys ovat muuttujina perusteltuja. VM kuitenkin esittää, että STM:n tulisi

jatkovalmistelussa arvioida, voidaanko myös muita muuttujia, kuten matka-aikaa tai maantie-etäisyyksiä hyödyntää rahoituksen kohdentamisessa.

Asiakasmaksujen maksukaton on arvioitu alentavan asiakasmaksukertymää noin 1,2 miljoonaa euroa, sillä maksukatto vähentää maksuja enemmän kuin nykyinen Kelan omavastuita rajoittava matkakatto. Vastaava summa lisättäisiin esityksen mukaan hyvinvointialueiden rahoituspohjaan. Esityksen mukaan tarkempaa kohdentamista ei tehtäisi tietyillä rahoituslain kriteereillä, sillä asiakasmaksujen vähenemisen alueellisesta jakautumisesta ei ole saatavilla luotettavia tietoja. Esitys rahoituksen lisäämisestä on perusteltu. VM kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että rahoituksen tarkempi kohdentamatta jättäminen on valinta. VM esittää, että STM:n tulisi jatkovalmistelussa arvioida, voitaisiinko rahoitusta kohdentaa ensihoidon matkojen ja ambulanssikuljetusten rahoitusvastuun siirtoa vastaavalla tavalla terveydenhuollon tarpeen ja asukastiheyden perusteella.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Mika Niemelä

Jakelu

Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi

VM/HVO, VM/KAO, VM/VKO

VN/35922/2023-VM-88

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: